

Cách mạng 4.0 và đô thị thông minh - Bài 8:

Chuyện của người Israel

Ngày đầu tiên hội thảo về smart city ở Đức, ngồi cạnh một anh bạn đến từ Israel, thuộc bộ Giáo dục Israel, với chức danh chuyên viên định hướng giáo dục. Tôi hỏi về công việc của anh ta và tại sao quan tâm vấn đề smart city?

Là người cởi mở, anh ta nói bộ giáo dục Israel có một đội quân chuyên viên, đi khắp nơi trên thế giới để tìm ra những mô hình đào tạo cho thế hệ sau, để thế hệ đó sẽ luôn chiếm được ưu thế.

Lại hỏi các anh đã có những mô hình nào? Anh ấy bảo nhiều lắm, nhưng chỉ đơn cử ba việc mà tôi ghi lại sau đây.

Nông nghiệp thông minh và công nghệ môi trường

Nông nghiệp Israel tiên bộ nhiều người cũng đã biết, đó là kết quả của một chương trình giáo dục dài hơi. Xin nói cụ thể hơn về nông nghiệp thông minh với ba nấc thang trong hệ thống Israel, gồm:

Nấc đầu tiên là đảm bảo đủ và thừa ăn trong mọi điều kiện, ngay trong đô thị, ngay trong từng nhà. Nghĩa là tất cả công dân Israel đều phải học nông nghiệp công nghệ cao, và đảm bảo rằng cho dù bị vớt vào đâu, ở bất cứ điều kiện tự nhiên nào, họ vẫn có thể tự đảm bảo đủ và thừa lương thực, thực phẩm để sống tốt. Tất nhiên các loại tri thức đó lại sẽ là nguồn xuất khẩu chất xám về nông nghiệp ra thế giới. Việc sử dụng 4.0 để quản lý vận hành các quy trình nông nghiệp, nhất là nông nghiệp đô thị, có thể nói là đạt tới đỉnh cao ở Israel.

Israel đã làm nên kỳ tích với nền nông nghiệp công nghệ cao khiến thế giới phải kinh ngạc. Ảnh minh họa: Internet

Nấc thứ hai tiếp theo nấc thứ nhất, tức là nhờ có nông nghiệp đô thị công nghệ cao như vậy thì nhu cầu dùng đất cho nông nghiệp sẽ giảm đi, cho phép con người trả lại diện tích đất cho thiên nhiên. Vì chúng ta biết rằng chính cách mạng công nghiệp là tác nhân lớn nhất dẫn tới sự huỷ hoại môi trường sinh thái trên diện rộng.

Nhưng từ việc trả lại đất cho thiên nhiên tới việc khôi phục lại những hệ sinh thái đa dạng, giàu có của trái đất thì còn là rất xa. Người Do Thái đã chuẩn bị cho bước này, bằng những nghiên cứu sinh thái cơ bản, những ngân hàng giống, công nghệ sinh học để có thể phục hồi lại các tiểu vùng sinh thái. Đây chính là mặt hàng môi trường rất quan trọng, mà cả thế giới sẽ có nhu cầu.

Và nấc thang thứ ba cao nhất của công nghệ môi trường chính là việc chuẩn bị cho sự đổ bộ của văn minh trái đất lên những hành tinh mới, trong trường hợp trái đất không còn đủ chỗ cho loài người hay gặp những thảm hoạ sát thân. Có thể nói, với công nghệ này, người Do Thái đang tiến hành thiết kế và thi công con tàu Noah lần thứ hai, hy vọng giúp thế giới và nhân loại thoát khỏi những hiểm hoạ do chính mình tạo ra.

Lập trình

Thế giới sau này sẽ bị ảnh hưởng nghiêm trọng của việc lập trình. Nhân loại sẽ chia thành 2 loại: loại lập trình cho thế giới, và loại bị lập trình. Loại bị lập trình dần dần sẽ trở nên hoàn toàn bị động. Vì thế, Israel cần đào tạo thế hệ sau phải thuộc loại thứ nhất.

Một số liệu thống kê năm 2016 cho thấy, với hơn 3.000 công ty công nghệ và Startup, Israel là quốc gia có sự tập trung của các doanh nghiệp IT cao nhất thế giới...nếu không tính thung lũng Silicon. Ảnh: Cafebiz

Theo lời bạn Israel hiện nay 50% dân số Israel được đào tạo tới trình độ lập trình chuyên nghiệp về một công việc nào đó. 100% giới trẻ được đào tạo lập trình tới mức chuyên nghiệp. Trong số đấy, có những chuyên gia hàng đầu thế giới về lập trình. Tầm cỡ của nhóm này trên tài xa so với những cường quốc lớn về lập trình như Ấn độ Mỹ hay châu Âu.

Đặc biệt, Israel tập trung vào vấn đề an ninh mạng. Chúng ta biết rằng cường quốc IT lớn nhất là Mỹ, với những mao mạch cảm biến, họ thu thập thông tin khắp thế giới. Tuy nhiên, khi mỗi một kênh xuất hiện cũng lại là một kênh có thể dẫn truyền virus, hay cho phép bị hack. Vụ 11.9 là một minh chứng hùng hồn rằng hệ thống an ninh của Mỹ không quản lý nổi mạng lưới thông tin đã quá lan toả của chính họ. Sau vụ này, Mỹ mới tập trung hơn vào vấn đề an ninh mạng, nhưng ngay lúc đó chính Israel đã đề xuất giải pháp. Vì vậy, hiện nay vấn đề an ninh mạng của Mỹ chủ yếu nằm trong tay chuyên gia Do Thái. Cho nên nếu Mỹ có thể đánh sập hệ thống mạng của bất kỳ nước nào, thì chính Israel lại nắm hệ thống đó của Mỹ trong tay.

Phải chăng, đó chính là một lý do để Israel "làm mưa làm gió" ở Trung Đông mà luôn được sự bảo hộ của Mỹ (?). Có lẽ người Do Thái đã nghiệm ra một điều, để sinh tồn, dân tộc này không chỉ trông chờ được vào tiền, thứ mà họ luôn luôn có rất nhiều trong lịch sử, mà cần những chiêu thức độc đáo hơn.

Chính trị

Khó có thể phủ nhận có một thực tế lịch sử rằng các hệ thống chính trị thế giới luôn bị một số đảng lớn thao túng, khuynh loát. Những tư tưởng dân chủ mới cho dù hay, tốt đẹp cũng khó thể chen chân vào được, chúng giống như hạt giống mới bị chôn dưới bóng các cây cổ thụ.

Thủ tướng Israel Benjamin Netanyahu tới thăm một trường học ở Jerusalem. Ảnh: Reuters

Để chống lại tình trạng này anh bạn Do Thái chia sẻ với tôi, Israel đang có một chương trình nuôi cấy các đảng phái mới, xu hướng chính trị mới. Trong vòng 10 năm, từ một ý tưởng chính trị mới mẻ, sẽ rất có thể trở thành một đảng đủ mạnh để tham gia vào đội ngũ các đảng phái ở các quốc gia. Đây là một thử nghiệm bắt đầu ở Israel, nhưng nếu thành công sẽ thành các mô hình chính trị để xuất khẩu ra toàn thế giới. Đây mới thực là món hàng độc đáo nhất của người Do Thái, ta vẫn

thường nghe buôn chính trị vốn một lối muôn. Nhưng buôn chính trị chuyên nghiệp tới mức toàn cầu, thì phải nói dự án này mới là đầu tiên.

Và trong lĩnh vực đô thị thông minh, cũng chỉ có dự án này mới thực sự giúp tiếp cận tới cảnh giới cao nhất của đô thị thông minh, tức là xây dựng cộng đồng thông minh. Do điểm mấu chốt chính là nhờ 4.0 xây dựng một thể chế dân chủ trực tiếp từ dưới lên, ngay trong bối cảnh rất phức tạp của thời kỳ đương đại. Bởi chúng ta đều biết rằng nền dân chủ được áp dụng ở văn minh Hy Lạp, La Mã vốn là dân chủ trực tiếp. Ưu điểm của nó là sự phát huy tối đa khả năng của từng công dân. Nhưng hạn chế của nó là không thể áp dụng vào những cộng đồng lớn. Vì thế nên sau này, khi các đô thị quá đông dân thì phải chuyển sang dân chủ đại diện. Nhưng nay, với sự ứng dụng 4.0 của mỗi công dân việc trở lại hình thức dân chủ trực tiếp lại có thể trở thành hiện thực.

Đó chính là phủ định của phủ định, với kết quả là tiến bộ của nền dân chủ trên một tầm cao mới sẽ có hy vọng được mở ra. Mà bản chất cốt lõi nhất của việc hình thành cộng đồng thông minh chính là cơ chế mới sẽ được thiết lập để cộng đồng đó nắm được đa số tài chính trong tay (nhờ các công cụ của cách mạng 4.0) và có thể trực tiếp quyết định về việc sử dụng đồng tiền này sao cho có lợi nhất cho họ. Rồi từ việc thay đổi cấu trúc tài chính, cấu trúc quyền lực cũng sẽ tự thay đổi theo.

Thú thực tôi đã lặng người sau khi nghe anh bạn Do Thái nói về ba dự án của 8 triệu người Israel (có thể rất “viển vông, thậm trí hoang đường” với nhiều người chúng ta hiện nay), nhưng với tôi, hình hài tương lai thế giới với cách mạng 4.0 hình như hiện dần lên. Bởi qua ba dự án chính này, tất cả những ưu điểm căn bản của thời đại 4.0 có cơ được phát huy, và những hạn chế lớn nhất của nó cũng sẽ được khắc phục.

Có thể nói, tầm cỡ cách mạng 4.0 của Israel so với Mỹ đã ở một mức cao hơn rất nhiều.

TS. Phó Đức Tùng